

سزای ئیعدام چاره‌سەر نیه

سەردار عەبدوللا حەمە

سزای ئیعدام خوێنێنەری تاوانە ئەک نەهێشتنی تاوان ، ئیعدام کوشتنی بە نەنقەست و عەمەدیە و هێج کەسیک ئەو مافە ی نیه کە سیکی تر عەمدەن ئە ناو بیات وە ئەمە کاریکی دژ بە ئینسانە جا ئەگەر ئەم کارە سەدام کاتی ئە دەسلەلتادا بوو ئە نجامی دابی یا ئەمرۆ ئە دژی خۆی بەکار بهێنرێتە وە ئەگەر خومینی و هیتلەر و ستالین و پۆلپۆت و میلوسفیچ و کاستر و ئونیشە و فاشیتەکانی تری دوینی ئە نجامیان دابی، یانەگەر دەسلەلتاداران ئەمرۆی دیموکراسی ئە ئەمەریکا و ئیسراییل و تورکیا و پاکستان و عێراق ئە نجامی بدن ، بوونی سزای ئیعدام خەسەلتی دەسلەلتای دیکتاتوری چینه داراگان و سەرمایەداریە . سزای ئیعدام تۆتە کردنەوێه ئە تاوانبارانییک کە بە پێی دەستور و یاسای هەر وولاتییک پێوانەیهکی بۆ دانراوە . یا بۆ ترساندن کۆمەڵکایە بو دووبارە نەکردنەوێ هەمان تاوان بەلام نامارەکانی دوینا تا ئیستا نیشانی داوە تاوان ئەو شوێنانه زیاترە کە ئیعدام تێدا قانونی یه وە بە پێچەوانەوێ تاوان ئەو شوێنانه کەمترە کە ئیعدام ئە یاسادا نیه .

من خۆم کە کەسیک بووم ئە ژێر چنگی دیوێزمە ی سزای ئیعدامی بەعسیه‌کان رزکار کراوم . ئەم باسەم ئە کۆریکدا کرد ئە شاری فاشکۆفەری کە ئەدا ئە سەرەتای سالی 1998 وە ئە وتاریکدا ئەیهکی ئە ژمارەکانی رۆژنامە ی الشیوعیە العمالیە ی سەردەمانیک کە بەعس و سەدام ئە حوکمدا بوون بلاو کردەوێ کە هەستام بە نیشاندانی تیورە کۆمەڵایەتی و ئابووری و سایکۆلۆجی و سیاسیه‌کان بۆ داتاشینی برو بیانووی جوړا و جوړ بو ئەوێ سزای ئیعدام بخریتە دەستور و یاسای داداگای دەوڵەتەکانەوێ تەنانهت وای ئی هاتبوو ئە سەردەمی خوێناوی سەدە ی ناوەراستدا بە بیانووی دزینی پارووه نانیک سزای ئیعدام دەسە پینرا بە سەر دزەکەدا ئە بەریتانیا . نامەوی ئیڕەدا بچمەوێ ناو ئەو باسەوێ بەلام ئەوێندە دەئیم کە مارکس هات تۆانی بە شیوێه‌کی زانستی هەموو ئەو تیوریانه بە درۆ بخاتەوێ وە ووتی بە چ هەقیک تۆ منی ئینسان ئیعدام ئەکە ی . دواتر لابرەنی سزای ئیعدام ئە یاسادا بووه خواستی ئەک تەنھا چینی کریکار بەئکو بووه خواستی کۆمەڵگای مۆتەمدین و خواستی تەواوی ئینسان دۆستەکانی دوینا وای ئی هات ئە 56 دەوڵەتی جیهاندا سزای ئیعدام هەنگیرا کە بە فیلیپینەوێ بووه 57 دەوڵەت ئەوێندە ی من بزنام ، کە ئەمسال ئەم سزایه‌کی هەنگرت . زۆریه‌کی وولاتەکانی ئەو ریا و ئەمەریکا و کەنەدا و ئوستراالیای گرتەوێ و ئەو کۆمەڵگایانە ی گرتەوێ کە ئەمرۆ بەکۆمەڵگای پێشکەوتوو ناو دبرین بەلام ئەمرۆ سیاسەت مەدارانی سەرمایەداری و خەریکە ئەم دەسکەوتە میژووی یه ئە خەلک وەرگرتەوێ دای سە پیننەوێ بە سەر کۆمەڵگای بەشەریدا بۆیه کەسانیکی وە ک بۆش کە ئە 37 ویلایه‌تی وولاتەکە ی خۆیدا سزای ئیعدام نیه و بلیر کە ئە وولاتەکە ی خۆی ئیعدام یاسایی نیه بەلام دەست خۆشی دەکەن ئە دادگای عێراق بۆ ئیعدام کردنی سەدام و تاقمە ئینسان کۆژەکە ی . سزای ئەم تاقمە فاشیتە پیوست بوو بەلام دەبوو سزایه‌کی بی پوزەتیف بی بۆ کۆمەڵگا . واتە زیندانی کردنیک بوایه و ئە ژێر چاودیری بوونایه و وایان ئی بکرایه کە رۆژیک ئە رۆژان خۆیان بە کۆمەڵگایان بوونایه بەئی تاوانمان کردووێ ئەک وەک ئیستا کە بکرینە پانهوان و کۆمەڵی ئە ئینسانەکانی کۆمەڵگای پی فریو بدرین گۆرانی بە سەر بالایدا بلین بە قارەمانی عەرەب و ئیسلام بیانناسین و داوای تۆلەیان بکە ئەوێ دەستیان بە خوینی خەلکیکی تر سوور بکە ئەوێ ئەمە نیگەتیفە بۆ کۆمەڵگا ئەمە سازکردنی سیناریۆیه‌کی رەشە . ئەگەر سەدام و تاقمەکە ی ئە دادگایه‌کی نیوێدەوێتیدا دادگایی بکرایه سزای ئیعدام نەدەسپینرا بە سەریاندا چونکە بە پێی قانونەکانی جاری گەردونی مافی مروق سزای ئیعدام بۆ هێج تاوانیک ئە ناراوا نیه بەلام ئە دادگایه‌کدا کە خۆدی قانونەکانی بەعس پیاده دەکات کە هەر بەو قانونانە سەدام و بەعس خەلکی دوچەیل و دەیان هەزار ئینسانی شەریف و کۆمونیست و نازاد یخواری پی ئیعدام کردووێ ئە میژووی دەسلەلتیاندا ، ئەوێ مەعلومە کە دەبی بە پی ئەو قانونانە سزای ئیعدام بە سەر خۆشیاندا بسە پینری ، بوونی خۆدی یاساکە نارەوایه و نا ئینسانیە ئەک تەنھا قازی و دادگا و مایکی و تالەبانی . تەنانهت خۆدی تالەبانی سەرۆک کۆمار چەند جاریک را ی گەیاندووێ کە باوهری بە سزای ئیعدام نییه بەلام هەلپەرتانە مامە ئە ی ئە گەل دەکات و بریاری داوە بی دەنگ بی ئە بەرانبەر ئەم بریاری ئەمرۆی دادگاشدا . ئەمرۆ ئەگەر سەدام و دارو دەستەکە ی تاوانەکانیان ناشکرایه بکوژی ئەگەر بلیم یهک ملیۆن کەس ئەم ووتووێ زۆرم نەوتووێ سزای ئیعدام دەیانگرتیته وە بە قانونەکانی حکومەتی عێراقی . کە ئەمە وادەکات بە بیانووی جوړا و جوړ وە بە بەنگە سازدان ئەوانه‌یه خەلکی نازاد یخواری و کۆمونیست و مۆتەمدین بە هەمان قانون سزای ئیعدام بیانگرتیته وە هەرۆک پێشووتر ئە لایەن دەسلەلتای فاشی بەعسەوێ ئەو کارە کراوە .

بریاری سزای ئیعدامی سەدام و دووکەسی تر ئە دارو دەستەکە ی بووه هۆی ئەوێ ناسیونالیزمی کوردو لایەنەکانی شیعه و دەسلەلتاداران ئیستای عێراق خەلکی هان بدن ئاهەنگی خۆشی بگین و دەست بدەنە هەلپەریکی و شایی کردن ، ئەولاشەوێ ناسیونالیزمی عەرەب و گروپە ئیسلامی یه تیروزیستەکانیش هانی خەلکیان دا دەست بدەنە خۆپیشاندان و نارەزایەتی بۆ پشتیوانی ئە سەدام و تاقمەکە ی وداوای تۆتە بکە ئەوێ بەمە نیتر قەشتی نیوان ئینسانەکان زیاتر بووهوێ زیاتریش دەبیتهوێ ناگری شەری تایفی و قەومی خۆشت دەبی هەردولا دەکەوێ تۆتە کردنەوێ ئە یه کتر . سەرە نجام ئەمانە دەکرینە پانهوان و ناسیونالیزم و تایفەگەری و مەزەهەب و ئیسلامی سیاسی و تیروریزم و فاشیزم و کۆنە پەستی بەرز رادەگیرین .

تەنھا رېڭا بۇ نەمانى تاوان و تاوانكارى وقەتل و عامى ئېنسانەكان ئە ناو بردنى ئەو ھەل ومەرجە كۆمەلایەتى و ئابورى و سیاسى یەیە كە ئەم تاوانانە دەخولقینى كە ئەویش سیستەمى چىنایەتى و سەرمایەدارىیە وە تاوان ئە ناو منداندانیدا ئە دایك دەبى و گەشە دەكاو ئە باوہشى دەكاو پەورودەى دەكا . دەبى حوكمى ئە ناو بردنى ئەم ھەنومەرجە بدرىت ئەك ئېنسانەكان بۇیە ئىعدام چارەسەرى كېشەكان ناكات بەئكو قوونتریان دەكاتەوہ.